

حفاظت مشارکتی از
کرکس کوچک
جزیره قشم
www.vultures.ir

SGP/IRA/CCA-GSI-COVID/2022/08(297)

اهمیت کرکس‌ها

وجود گونه‌های متنوع از کرکس‌ها در دنیا بسیار بااهمیت است و اغلب کشورها به فکر حفاظت از این پرندگان هستند.

اگر بخواهیم مختصر و مفید از اهمیت وجود کرکس‌ها در دنیا بگوییم باید به خوردن یک لاشه کامل توسط آن‌ها و در نتیجه حذف عامل انواع بیماری‌ها اشاره کنیم، به طوری که هیچ اثری از آن لاشه روی زمین نماند. زبر بودن زبان کرکس‌ها، منقار قوی، سیستم گوارشی و هضم قوی، توانایی لاشه‌خواری را در آن‌ها ایجاد کرده است.

زمانی که صحبت از زیبایی در طبیعت می‌شود کم‌تر کسی به یاد اهمیت وجود کرکس‌ها می‌افتد. چراکه این پرندگان لاشه‌خوار به دلیل رژیم غذایی که از لاشه‌ها تشکیل شده تمامی اجساد را از محیط حذف می‌کنند و آرایه‌دهنده‌ی خدمتی ارزشمند هستند که فراتر از زیبایی‌شناسی محیطی است. این یک افسانه یا داستان قدیمی نیست که لاشخورها یا کرکس‌ها شیوع بیماری را کاهش می‌دهند. زیرا عموماً میزان زیادی باکتری و عوامل بیماری‌زا در لاشه شروع به رشد کرده، به سرعت در محیط پخش شده و در نتیجه حیوانات دیگر و حتی دام‌ها و انسان را آلوده می‌کنند.^۱

حذف کامل لاشه توسط کرکس‌ها^۲

^۱ <https://education.nationalgeographic.org/resource/role-scavengers-carcass-crunching>

^۲ <https://www.discoverwildlife.com/animal-facts/birds/facts-about-vultures>

اگرچه ماهیت دقیق نقش کرکس‌ها در پیشگیری از بیماری به طور کامل مشخص نشده است؛ اما دو چیز کاملاً واضح است که با وجود کرکس‌ها اتفاق می‌افتد:

۱. کرکس‌ها می‌توانند با حذف سریع و کارآمد لاشه‌ها از محیط، جلوی رشد سریع عوامل بیماری‌زا را بگیرند.

۲. یکی از مهم‌ترین تأثیراتی که کرکس‌ها به صورت غیرمستقیم دارند و شاید بسیاری از افراد از آن غافل باشند این است که اگر لاشه‌ها توسط پستانداران لاشه‌خوار خورده شود بیماری به سرعت در طبیعت گسترش پیدا می‌کند؛ بنابراین وجود کرکس‌ها این روند را به شدت کاهش می‌دهد.^۳

سگ‌های ولگرد و کرکس‌ها بر سر لاشه^۴

³ <https://bioone.org/journals>

⁴ <https://news.mongabay.com>

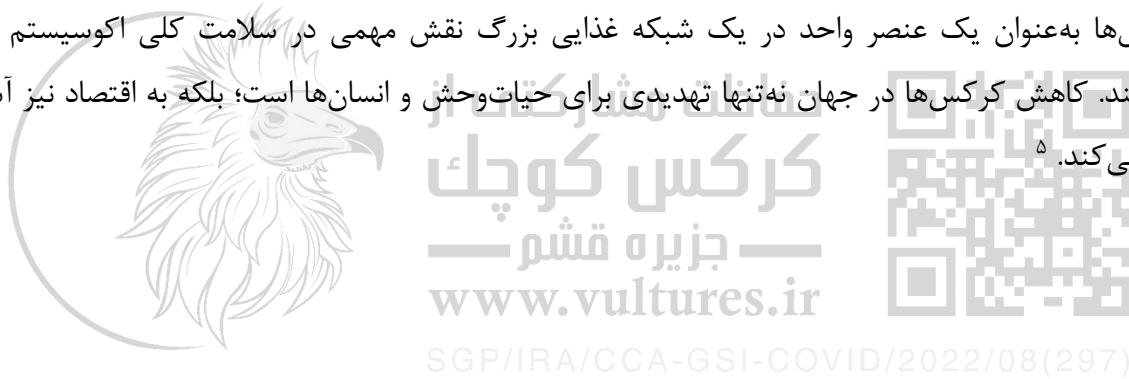
تفاوت حذف لاشه‌ها از روی زمین توسط کرکس‌ها با دیگر موجودات لاشه‌خوار:

حذف لاشه تنها کار کرکس‌ها نیست؛ چراکه تنها موجودات لاشه‌خوار طبیعت نیستند. اما به دلیل دارا بودن بینایی قوی در دیدن جزئیات روی زمین از ارتفاع بالا در حین پرواز و به دلیل تکامل قدرت بویایی، این پرنده‌ها سریع‌تر از دیگر حیوانات لاشه‌ها را پیدا می‌کنند.

حال تصور کنید که تعداد کرکس‌ها کاهش پیدا کند و در مقابل، جمعیت لاشه‌خوارهایی مانند سگ‌ها و موش‌ها بیشتر شود، در نتیجه تعادل اکوسیستم از بین خواهد رفت.

به دنبال کاهش جمعیت کرکس‌ها به دلایل مختلف، و افزایش جمعیت سگ‌های ولگرد و بدون صاحب، افزایش بیماری خطرناک هاری دور از انتظار نخواهد بود؛ در نتیجه هزینه‌های بهداشتی نیز افزایش می‌یابد.

کرکس‌ها به‌عنوان یک عنصر واحد در یک شبکه غذایی بزرگ نقش مهمی در سلامت کلی اکوسیستم بازی می‌کنند. کاهش کرکس‌ها در جهان نه تنها تهدیدی برای حیات وحش و انسان‌ها است؛ بلکه به اقتصاد نیز آسیب وارد می‌کند.^۵

گردآوری و تالیف: علیرضا هاشمی - آیدا کریمی

ویراستار علمی: آیدا کریمی

با تشکر از خانم مهسا هاشمی به جهت همکاری در گردآوری و تدوین متون

⁵ <https://education.nationalgeographic.org/resource/role-scavengers-carcass-crunching>